BDG-V.2611.2.2020.KR

Załącznik nr 1 do SIWZ

(po zawarciu umowy załącznik nr … do umowy……)

Szczegółowy Opis Przedmiotu Zamówienia na wykonanie ewaluacji pn. „Ocena ex ante instrumentów finansowych w obszarze samozatrudnienia ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego”

1. Kontekst realizacji badania

Samozatrudnienie stanowi popularną w Polsce formę zatrudnienia. Ekspansja małych i mikro firm nastąpiła w okresie transformacji po roku 1989. Rozwój działalności na własny rachunek spowodował, że obecnie Polacy zajmują trzecie miejsce pośród państw UE pod względem częstości występowania samozatrudnienia. Według danych Eurostatu, w kraju na tę działalność zdecydowało się 18% obywateli. Pomimo wysokich wartości przyjmowanych przez ten wskaźnik dla Polski warto również zaznaczyć, że utrzymuje on tendencję rosnącą. Z informacji publikowanych przez GUS wynika, że na koniec 2017 r. osób samozatrudnionych było 1,2 mln – co stanowi wzrost o 4,3% w stosunku do danych uzyskanych w roku poprzedzającym[1].

[1] Wybrane zagadnienia rynku pracy (dane dla 2017 r.), GUS (31. 10. 2019); https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/EDN-20190430-1 (24. 10. 2019).

Wykres nr 1: Osoby samozatrudnione w wieku 15 – 74 l. w krajach członkowskich UE, 2018 (% całkowitego zatrudnienia)

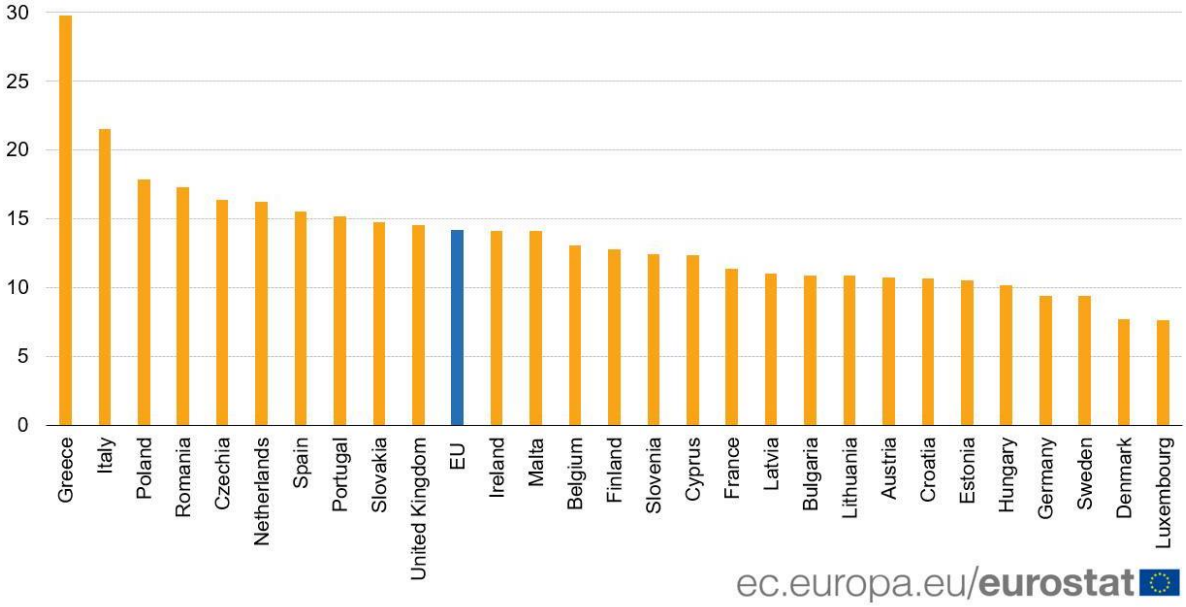

Źródło: Eurostat

Różne są motywy podejmowania pracy na własny rachunek. Z jednej strony samozatrudnienie jest atrakcyjną alternatywą dla osób nieznajdujących satysfakcji z pracy etatowej, twórców, przedstawicieli „wolnych zawodów", a z drugiej strony jest opcją zatrudnienia proponowaną pracownikom np. w okresie spowolnienia gospodarczego, gdy wiele przedsiębiorstw staje przed koniecznością restrukturyzacji i cięcia kosztów. W tym drugim przypadku, może wiązać się to z nadużywaniem statusu samozatrudnienia, dlatego należy oddzielić kategorię osób pracujących na własny rachunek od samozatrudnienia fikcyjnego[2], a zatem sytuacji, w której dana osoba zakłada działalność gospodarczą jedynie ze względu na chęć obniżenia przez pracodawców kosztów pracy, a w rzeczywistości świadczy pracę na jego rzecz pod jego kierownictwem lub nadzorem.

Zakładanie indywidualnych działalności gospodarczych napotyka czasami na bariery finansowe i pozafinansowe. Przeszkodą może być niedostateczna wiedza z zakresu

[2] Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie nadużywania statusu samozatrudnienia (opinia z inicjatywy własnej), Dz.U.UE.C.2013.161.14
(z dn. 6. 06. 2013 r.).

zarządzania firmą, marketingu i przepisów prawnych. Istotną barierę stanowi również niedostatek kapitału początkowego. Środki własne lub pożyczone od rodziny, czy też znajomych mogą być niewystarczające, natomiast korzystanie z kredytów bankowych jest ograniczone w przypadku wielu kategorii osób zakładających własne firmy, np. osób młodych, bezrobotnych, niepełnosprawnych, ale też pracowników naukowych zakładających obarczone znacznym ryzykiem przedsiębiorstwa typu spin off i spin out. Taki stan rzeczy powoduje powstawanie tak zwanej **luki finansowej,** czyli sytuacji, w której mechanizmy rynkowe na rynku finansowym nie zapewniają finansowania wartościowych pomysłów po akceptowalnej cenie. Banki preferują udzielanie kredytów osobom posiadającym odpowiednie zabezpieczenia finansowe lub istniejącym już przedsiębiorcom, które wykażą, na podstawie swoich sprawozdań finansowych, że ryzyko niespłacenia kredytu jest minimalne.

W odpowiedzi na pojawiające się potrzeby w tym zakresie polityka wspólnotowa i krajowa od lat wspierają rozwój przedsiębiorczości, traktując jej rozwój jako ważny obszar polskiej gospodarki. Ponadto środki finansowe udzielane na zakładanie własnych firm stanowią jedno z aktywnych narzędzi polityki rynku pracy kierowane do osób pozostających bez zatrudnienia, a często również w stosunkowo mniej korzystanej sytuacji na rynku pracy. Zgodnie ze strategią Europa 2020 przedsiębiorczość i praca na własny rachunek są istotne dla osiągnięcia inteligentnego i zrównoważonego wzrostu sprzyjającego włączeniu społecznemu. W działaniach na rzecz wspierania przedsiębiorczości i samozatrudnienia Komisja Europejska kładzie nacisk na zakładanie firm przez osoby bezrobotne i osoby należące do grup znajdujących się w trudnej sytuacji na rynku pracy, wsparcie dla przedsiębiorstw społecznych i mikrofinansowanie. Wsparcie publiczne dla samozatrudnienia wynika z dostrzeżenia korzyści, które wiążą się nie tylko z możliwą zmianą statusu na rynku pracy osoby bezrobotnej zakładającej taką działalność, ale również z generowaniem nowych miejsc pracy, co w konsekwencji prowadzić może do ograniczenia wydatków na politykę rynku pracy.

2. Kluczowe pojęcia

Wsparcie finansowe - wsparcie na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej, o którym mowa w Wytycznych w zakresie realizacji przedsięwzięć z udziałem środków Europejskiego Funduszy Społecznego w obszarze rynku pracy na lata 2014 – 2020.

Luka finansowa - przez lukę finansową należy rozumieć wielkość środków finansowych wymaganych, aby zaadresować niedoskonałość rynku (*market failure*), nieoptymalny poziom inwestycji lub potrzeby inwestycyjne (ang: *suboptimal investment* lub *investment needs*). Luka finansowa może wynikać z zawodności mechanizmów rynkowych lub braku możliwości sfinansowania potrzeb ze środków własnych czy też środków dostarczanych przez rynek prywatny.

Instrument finansowy (IF)

1. w ramach perspektywy finansowej 2014 – 2020 „instrument finansowy" jest rozumiany jako instrument, o którym mowa w art. 2 pkt 7 Ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014-2020 oraz w części drugiej w tytule IV Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) NR 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006;
2. w odniesieniu do perspektywy finansowej 2021 – 2027 pojęcie IF należy rozumieć jako instrument, o którym mowa w projekcie rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego objętych zakresem wspólnych ram strategicznych oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności (Common Provisions Regulation).

Powyżej wskazane definicje odnoszące się do Instrumentów Finansowych powinny być stosowane odpowiednio w zależności od zakresu prowadzonych w ramach badania analiz.

3. Uzasadnienie przeprowadzenia badania

By móc przystąpić do podziału środków na instrumenty finansowe, podobnie jak w bieżącej perspektywie polityki spójności, konieczne jest przeprowadzenie ewaluacji ex-ante, której celem będzie określenie szczegółowych zasad przyznawania środków w ramach danego instrumentu finansowego. Według art. 52 ust. 3 projektu rozporządzenia ogólnego (CPR) na lata 2021-2027, ewaluacja ex-ante musi zostać wykonana zanim dokonany zostanie podział środków w ramach poszczególnych instrumentów, dlatego niniejsze badanie powinno zostać przeprowadzone przed rozpoczęciem wdrażania działań nowej perspektywy finansowej w tym zakresie. Aktualnie, wsparcie publiczne na zakładanie działalności gospodarczej ma charakter zdecentralizowany i podzielone jest pomiędzy różne źródła finansowania (fundusze), instytucje, programy a nawet realizowane w ich ramach projekty. Rozwiązanie takie zostało wprowadzone jako pochodna zróżnicowania potencjalnych odbiorców środków oraz celu dla osiągniecia którego środki te są dystrybuowane (np. jako instrument aktywnej polityki rynku pracy lub jako wsparcie dla tworzenia i rozwoju przedsiębiorczości). Określone kategorie osób / grupy docelowe korzystać mogą z różnych pakietów wsparcia finansowego i pozafinansowego. Na przykład osoby młode do 29 r.ż., w tym zaliczane do tzw. kategorii osób NEET (które nie pracują, nie kształcą się i nie szkolą) mogą uzyskać dotację na założenie działalności gospodarczej w ramach PO WER (współfinansowanego z EFS). Osoby bezrobotne zarejestrowane w urzędach pracy mogą również otrzymać wsparcie z Funduszu Pracy. Program „Pierwszy biznes – Wsparcie w starcie", finansowany również z Funduszu Pracy, oferuje nisko oprocentowane pożyczki na rozpoczęcie działalności gospodarczej oraz stworzenie miejsc pracy dla absolwentów szkół i uczelni wyższych, studentów ostatniego roku, osób bezrobotnych, a także opiekunów osób z niepełnosprawnościami, natomiast źródłem środków w tym zakresie dla osób z niepełnosprawnościami jest PFRON. Wsparcie dla zakładających własne działalności gospodarcze udzielane jest również przez inne podmioty wykorzystujące fundusze UE, np. samorządy wojewódzkie w ramach Regionalnych Programów Operacyjnych, zarówno w postaci dotacji jak i pożyczek. Ponadto specyficzną grupą docelową są innowatorzy, pracownicy naukowi, którzy o środki na tworzenie przedsiębiorstw typu spin off i spin out ubiegać się mogą w ramach Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój.

Zastosowany podział ma jednak dość płynny charakter i często jego elastyczność może być wykorzystywana w niewłaściwy sposób. Wyniki wieloletniego Badania efektów wsparcia zrealizowanego na rzecz osób młodych w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój wskazują np. na występowanie efektu creamingu w odniesieniu do osób, którym przyznawane są środki na założenie działalności gospodarczej. Dla części osób objętych badaniem, główną motywacją dla rejestracji w powiatowym urzędzie pracy była właśnie możliwość uzyskania dofinansowania do założenia działalności gospodarczej. Tym samym środki, które pierwotnie miały stanowić instrument aktywnej polityki rynku pracy, w szczególności dedykowany grupom osób znajdującym się w relatywnie cięższej sytuacji na rynku pracy stały się po części instrumentem wspierającym przedsiębiorczość samą w sobie. W tym kontekście zauważalna jest zatem potrzeba większego rozgraniczenia i zaostrzenia zasad dla przyznawania dotacji na zasadach grantu w odróżnieniu do instrumentów finansowych, których oferta powinna być skierowana do osób znajdujących się w relatywnie lepszej sytuacji na rynku pracy.

Mając na uwadze powyższe, jednym z kluczowych zagadnień objętych niniejszym badaniem będzie ocena możliwości zastosowania poszczególnych instrumentów finansowych w odniesieniu do poszczególnych grup osób pozostających na rynku pracy. Do zadań Wykonawcy będzie należało przyporządkowanie poszczególnych instrumentów finansowych lub ich kombinacji, wraz ze wskazaniem konkretnych zasad ich udzielania w odniesieniu do poszczególnych grup odbiorców.

Kolejnym istotnym elementem niniejszego badania będzie również dokonanie przeglądu w odniesieniu do wszystkich dostępnych na rynku instrumentów wsparcia dla zakładania działalności gospodarczej. Diagnoza ta powinna zostać przeprowadzona zarówno w odniesieniu do dostępnych na rynku środków publicznych, jak również głównych źródeł niepublicznych, z uwzględnieniem konkretnych źródeł finansowania, jak również zasad dystrybuowania wsparcia.

Na podstawie zebranych w tym zakresie danych Wykonawca będzie zobowiązany dokonać oceny dotychczas stosowanych form i narzędzi wsparcia, jak również zaproponować spójne ramy systemu, w ramach którego środki finansowe na zakładanie działalności gospodarczej powinny być dystrybuowane w kolejnej perspektywie finansowej.

Następnym elementem przedmiotowego badania będzie identyfikacja potrzeb finansowych oraz pozafinansowych osób zakładających działalność gospodarczą na

własny rachunek. A następnie oszacowanie wielkości luki finansowej w odniesieniu do poszczególnych grup potencjalnych odbiorców wsparcia w tym zakresie oraz wskazanie założeń dla optymalnej ścieżki wsparcia dla poszczególnych grup osób.

4. Cele badania

1. **Główny cel** badania ewaluacyjnego to:

Ocena zapotrzebowania na wsparcie finansowe i pozafinansowe w obszarze samozatrudnienia, w tym oszacowanie wielkości luki finansowej w odniesieniu do potrzeb różnych kategorii osób znajdujących się w określonej sytuacji na rynku pracy.

2. **Cele szczegółowe** badania ewaluacyjnego to:

1. Identyfikacja i analiza zasad dystrybuowania publicznych i komercyjnych źródeł finansowania wsparcia dla osób zakładających działalność gospodarczą w Polsce, z uwzględnieniem wsparcia finansowego oraz pozafinansowego oraz różnych grup jego odbiorców. 2. Ocena obecnie funkcjonującego (zdecentralizowanego i rozproszonego) systemu dystrybucji środków finansowych oraz pozafinansowych na rzecz wspierania zakładania działalności gospodarczej. 3. Ocena zapotrzebowania różnych grup docelowych na wsparcie finansowe oraz pozafinansowe niezbędne do założenia działalności gospodarczej w tym oszacowanie wielkości luki finansowej w podziale na poszczególne kategorie osób, planujących założenie własnej firmy. 4. Ocena, które z form wsparcia (zwrotne, bezzwrotne, finansowe, pozafinansowe) oraz ich kombinacji są najbardziej adekwatne do potrzeb różnych kategorii osób zakładających własną działalność gospodarczą, w tym do zapewnienia jej trwałości. 5. Ocena możliwości uzyskania efektu dźwigni w ramach instrumentów finansowych dedykowanych różnym kategoriom osób planujących założenie działalności gospodarczej poprzez przyciągnięcie odpowiednich, dodatkowych środków publicznych oraz prywatnych na realizację tej formy wsparcia. 6. Przedstawienie propozycji głównych założeń strategii inwestycyjnej instrumentów finansowych dla wsparcia poszczególnych kategorii osób zakładających własną działalność gospodarczą.

7. Ocena zasadności i możliwości połączenia wsparcia realizowanego z wykorzystaniem instrumentów finansowych ze wsparciem w postaci dotacji, w tym wsparciem niefinansowym.
8. Ocena wartości dodanej instrumentów finansowych, współfinansowanych ze środków EFS oraz ocena ich spójności z innymi formami publicznego wsparcia w obszarze samozatrudnienia.
9. Rekomendowanie konkretnych ram funkcjonowania systemu wspierania zakładania działalności gospodarczej dla perspektywy finansowej 2021 - 2027.

5. Pytania badawcze

Pytania badawcze zostały sformułowane w podziale na bloki tematyczne. Wykonawca w przygotowanym raporcie końcowym, podczas przedstawiania wyników badania powinien odwzorować zaproponowaną w niniejszym SOPZ strukturę.

Wykonawca zobowiązany jest udzielić odpowiedzi na wszystkie pytania badawcze. Od Wykonawcy oczekuje się jednak, iż w badaniu ewaluacyjnym zostanie zastosowana triangulacja metodologiczna, zarówno na poziomie zastosowanych technik gromadzenia danych, jak również na poziomie ich późniejszej analizy, w związku z czym Wykonawca powinien uzupełnić zaproponowane przez Zamawiającego minimum metodologiczne o inne zasadne jego zdaniem metody/techniki gromadzenia i/lub analizy danych.

W celu uzupełnienia zaproponowanego przez zamawiającego zestawu pytań, wykonawca może zaproponować dodatkowe pytania badawcze.

Blok I – Opis systemu wsparcia udzielanego w obszarze samozatrudnienia

W ramach niniejszego bloku pytań zadaniem Wykonawcy będzie opis systemu wsparcia (publicznego oraz pozapublicznego) samozatrudnienia w Polsce. Opis ten powinien zawierać co najmniej rozróżnienie źródeł finansowania, formy realizowanego wsparcia, wysokość środków dystrybuowanych w ramach danego instrumentu, typy Programów wsparcia i instytucji udzielających wsparcie oraz charakterystykę osób (grup docelowych), które mogą z niego skorzystać. W ramach przedmiotowego bloku pytań Wykonawca dokona oceny funkcjonowania systemu dystrybucji środków przekazywanych w celu zakładania działalności gospodarczych

pod kątem dopasowania do potrzeb grup docelowych, zastosowanej demarkacji oraz obciążenia administracyjnego związanego z dystrybucją środków.

Ramy czasowe analizy problematyki samozatrudnienia w tym badaniu będą obejmować okres od początku wdrażania obecnej perspektywy finansowej (2014) aż do chwili obecnej.

Pytania badawcze

1. Jakie są publiczne oraz główne niepubliczne źródła wsparcia finansowego oraz pozafinansowego (dalej zwane Programami wsparcia) dla osób planujących założenie własnej działalności gospodarczej w Polsce?
2. Jakie wsparcie i na jakich zasadach jest dystrybuowane w zidentyfikowanych Programach wsparcia (np. dotacje, pożyczki, częściowe umorzenia zaciągniętych zobowiązań, wsparcie szkoleniowo doradcze, wsparcie pomostowe, itp.)? Czy występują i na jakich zasadach są realizowane kombinacje wsparcia i w stosunku do których grup odbiorców było ono realizowane?
3. Które ze zidentyfikowanych źródeł finansowania cieszyły się największą popularnością wśród osób planujących założenie własnej działalności gospodarczej i z jakich powodów?
4. Czy istnieje wyraźna demarkacja pomiędzy poszczególnymi Programami wsparcia w odniesieniu do typu dotowanej inwestycji oraz rodzaju klientów ubiegających się o wsparcie na zakładanie działalności gospodarczej? Czy i w jakim stopniu zauważalne jest wzajemne „konkurowanie o klienta" pomiędzy poszczególnymi Programami wsparcia?

Blok II - Potrzeby finansowe i pozafinasowe osób zakładających działalność gospodarczą

Kolejny blok pytań badawczych skupia się na poznaniu potrzeb finansowych oraz pozafinansowych osób zakładających działalność gospodarczą. Zadaniem ewaluatora będzie m.in. określenie skali środków, z podziałem na różne źródła, które zostały przeznaczone na ten cel w ostatnich latach, jak również oszacowanie skali występowania luki finansowej w odniesieniu do niezaspokojonych potrzeb finansowych. W przedmiotowym bloku pytań Wykonawca powinien również dokonać oceny na ile wsparcie finansowe przyczyniło się do założenia i prowadzenia działalności gospodarczych różnych

grup docelowych jego odbiorców. Elementami uzupełniającymi wparcie finansowe oferowane osobom zakładającym własną działalność gospodarczą jest również szerokie spektrum wsparcia pozafinansowego (np. doradztwo, szkolenia itp.). W niniejszym bloku pytań zadaniem wykonawcy będzie zatem również identyfikacja i ocena form wsparcia pozafinansowego. Analizy prowadzone przez wykonawcę badania uwzględniać powinny zróżnicowanie wynikające z faktu, czy wsparcie pozafinansowe realizowane było na etapie powstawania, czy też początkowego okresu prowadzenia działalności (wsparcie pomostowe).

Pytania badawcze

5. Jaka jest roczna skala zapotrzebowania na środki finansowe w celu zakładania własnej działalności gospodarczej? W jakiej wysokości środki publiczne (z podziałem na poszczególne Programy wsparcia) zostały przeznaczone i wykorzystane na wsparcie finansowe samozatrudnienia w ciągu ostatnich 5 lat?
6. Jaka jest wielkość luki finansowej obserwowana w podziale na poszczególne grupy osób zainteresowane założeniem własnej działalności gospodarczej, która nie może zostać zaspokojona przy obecnym systemie wsparcia publicznego i komercyjnego.
7. Na finansowanie jakiego rodzaju wydatków przeznaczane jest wsparcie uzyskiwane z poszczególnych Programów wsparcia? W jakim stopniu wsparcie pomostowe realizowane na rzecz samozatrudnionych przyczynia się do wzmacniania ich funkcjonowania po pierwszym roku ich działalności?
8. W jakim stopniu udzielone wsparcie publiczne przyczyniło się do założenia indywidualnych działalności gospodarczych? Czy samozatrudnieni zdecydowaliby się na tworzenie działalności gospodarczych gdyby wsparcia takiego nie otrzymali? Czy skala funkcjonowania powstałych firm byłaby identyczna bez otrzymanego wsparcia?
9. Jakie wsparcie pozafinansowe (np. pomoc doradcza, biznesowa, mentoring, szkolenia) było realizowane, jako wsparcie towarzyszące zakładaniu własnej działalności gospodarczej (w tym również we wstępnym okresie prowadzenia działalności)? Czy któraś z tych form wsparcia była przydatna (z jakiego powodu) i powinna być kontynuowana w przyszłej perspektywie finansowej? Czy i jakie wsparcie pozafinansowe, które w chwili obecnej nie jest realizowane mogłoby

stanowić znaczną pomoc dla osób planujących założenie własnej działalności gospodarczej?

Blok III – Trwałość zakładanych działalności gospodarczych

Ważnym zagadnieniem badawczym jest trwałość funkcjonowania powstałych w wyniku pomocy publicznej działalności gospodarczych na własny rachunek. Zbadanie tego aspektu powinno przyczynić się do sformułowania przez ewaluatora określonych wniosków dotyczących efektywności wsparcia. Celem jest pokazanie na ile wsparte ze środków publicznych osoby zakładające działalność gospodarczą mają szanse na przetrwanie na rynku w dłuższej perspektywie czasu oraz czy funkcjonowanie ich firm napotyka na znaczące bariery hamujące lub uniemożliwiające dalszy rozwój. Tam gdzie to możliwe analiza powinna zostać przeprowadzona z wykorzystaniem dostępnych źródeł danych wtórnych (np. raporty, ekspertyzy itd.), w tym na wynikach ewaluacji i badań prowadzonych w obszarze samozatrudnienia.

Pytania badawcze

10. Jak należy ocenić kondycję (w tym wskaźniki przeżywalności, kondycję finansową, stan zatrudnienia) działalności gospodarczych zakładanych dzięki środkom publicznym w poszczególnych perspektywach czasu (np. w przedziałach rocznych)? Czy i jakie zróżnicowanie jest obserwowalne w tym zakresie, od czego ono zależy?
11. Jakie są skala i główne przyczyny likwidacji oraz zawieszania działalności gospodarczych zakładanych ze środków publicznych? Jakich grup docelowych głównie dotyczy ten problem? Czy częściej dotyczy IF czy dotacji bezzwrotnych? Czy i jakie działania należałoby podjąć by wzmocnić kondycję i przeżywalność działalności gospodarczych zakładanych dzięki środkom publicznym.

Blok IV – Proponowane założenia wsparcia po 2020 roku

Pytania w tym bloku dotyczą propozycji **założeń dla wprowadzenia nowych instrumentów finansowych i wsparcia dotacyjnego w perspektywie finansowej 2021-2027**, tak aby zapewnić komplementarność źródeł finansowania w zakresie wspierania samozatrudnienia.

W zakresie wprowadzenia nowych instrumentów finansowych wykonawca badania jest zobowiązany dokonać oceny tego obszaru w taki sposób, by sprostać wszystkim wymaganiom warunkującym wprowadzenie nowego instrumentu finansowego

zawartym w art. 52 ust. 3 Rozporządzenia ogólnego dla nowego okresu programowania 2021 - 2027, w tym przede wszystkim w przypadku wszystkich zaproponowanych do wprowadzania przez Wykonawcę instrumentów finansowych, niezbędne jest wskazanie:

a) proponowanej kwoty wkładu środków publicznych (EFS 2021+) do instrumentu finansowego i oczekiwanego efektu dźwigni;
b) proponowanych produktów finansowych, które mają być oferowane, tym ewentualnej potrzeby zróżnicowanego traktowania inwestorów;
c) proponowanej grupy docelowej ostatecznych odbiorców;
d) oczekiwanego wkładu instrumentu finansowego w osiągnięcie konkretnych celów społecznych.

Pytania badawcze

12. Jak odbiorcy wsparcia postrzegają dostępną ze środków publicznych ofertę instrumentów finansowych i pozafinansowych. Czy i w jakim stopniu ocena tej oferty jest uzależniona od obserwowanej sytuacji gospodarczej kraju oraz od obserwowanych cech społecznych odbiorców wsparcia?
13. Jak powinien wyglądać mechanizm wsparcia w postaci instrumentów finansowych i ewentualnie wsparcia pozafinansowego, aby zapewnić trwałość i samodzielność zakładanych firm? Czy i w jaki sposób instrumenty te powinny być zróżnicowane w odniesieniu do poszczególnych grup osób?
14. Zakładając, że istnieje zapotrzebowanie na wsparcie bezzwrotne, to komu (jakim grupom) lub na jakiego typu przedsięwzięcia powinno być ono udzielane, a komu lub na jakiego typu przedsięwzięcia powinno być udzielane wsparcie zwrotne (IF), tak aby wsparcie było efektywne oraz trwałe?
15. Czy i w jakim zakresie jest zasadne łączenie wsparcia bezzwrotnego na samozatrudnienie ze wsparciem z instrumentów finansowych? Na jakich zasadach i w stosunku do których grup docelowych powinno być realizowane wsparcie w tym zakresie?
16. W jaki sposób należy zapewnić komplementarność instrumentów finansowych z EFS+ (zarządzanie dzielone) z innymi instrumentami finansowymi, w tym ze środków krajowych, które dostępne są w chwili obecnej na rynku?
17. Co powinno być przedmiotem finansowania ze środków pozostających z poprzednich perspektyw finansowych– uwzględniając, że do tych środków nie stosuje się zasad kwalifikowalności i przepisów dot. IF?

18. W jaki sposób powinien zostać zaprojektowany system wspierania działalności gospodarczej ze środków EFS w perspektywie finansowej 2021-2027, w tym w szczególności:
    a. Jakie są proponowane produkty finansowe, niefinansowe oraz różne ich kombinacje, które mają być oferowane dla różnych kategorii osób zakładających własną działalność gospodarczą? Czy zasadne byłoby różnicowanie oferty/parametrów dla tych osób? Jeśli tak, to dlaczego i w jaki dokładnie sposób?
    b. Jaka jest proponowana kwota wkładu do IF? – kwota powinna uwzględniać stwierdzoną lukę w finansowaniu samozatrudnienia.
    c. W jakiej kwocie można liczyć na przyciągnięcie dodatkowego kapitału prywatnego (banki, venture capital itp.) na finansowanie zakładania własnych działalności gospodarczych? Jakim grupom docelowym i na jakich warunkach mogłoby być udzielane wsparcie z instrumentów, aby zachęcić kapitał prywatny do inwestowania zarówno w przedsięwzięcia typu np. spin off lub spin out, jak i w inne przedsięwzięcia osób zakładających własną działalność gospodarczą? Czy istnieją inne narzędzia przyciągnięcia kapitału prywatnego? Jakie są przyczyny braku zainteresowania kapitału prywatnego do inwestowania w takie przedsięwzięcia?
    d. Jaki będzie oczekiwany wkład instrumentu finansowego w osiągnięcie konkretnych celów EFS+?
    e. Czy, a jeżeli tak to w jaki sposób powinien zostać przeprowadzony podział dostępnych środków finansowych przeznaczonych na wspieranie działalności gospodarczej poprzez instrumenty finansowe oraz dotacyjne na poszczególne regiony? Jaki rozkład (finansowy lub procentowy) dostępnego budżetu powinien zostać zaproponowany w stosunku do poszczególnych województw, tak by możliwe było zaspokojenie zdiagnozowanej luki?
19. Jaki jest najbardziej pożądany schemat wdrażania IF w okresie programowania 2021-2027?Czy można wskazać instytucje, które powinny być odpowiedzialne za wdrażanie wsparcia w tym zakresie? Które dokładnie są to podmioty i jaki powinien być zakres ich odpowiedzialności?
20. Jak powinny wyglądać główne założenia strategii inwestycyjnej instrumentów finansowych dla wsparcia poszczególnych kategorii osób zakładających własną działalność gospodarczą?

6. Kryteria badawcze

W ramach niniejszego zamówienia Wykonawca badania powinien zastosować następujące kryteria ewaluacyjne:

1. **Trafność** – rozumiana jako stopień dopasowania poszczególnych instrumentów finansowych oferowanych ze środków publicznych (np. FE, FP, PFRON itd.) do potrzeb różnych kategorii osób zakładających własną działalność gospodarczą.
2. **Efektywność** – rozumiana jako stopień w jakim instrumenty finansowe oraz wsparcie pozafinansowe wspomogły samozatrudnionych w zakładaniu działalności gospodarczej i w prowadzeniu firmy w pierwszym okresie działalności (jeśli korzystali ze wsparcia pomostowego).
3. **Użyteczność** – rozumiana na ile rzeczywiste efekty wsparcia w postaci IF są zgodne z potrzebami osób zakładających działalność gospodarczą.

7. Minimum metodologiczne

Zamawiający obowiązuje Wykonawcę do przeprowadzenia badania zgodnie z następującymi założeniami:

1. Zaproponowane techniki gromadzenia i analizy danych muszą umożliwić pozyskanie danych, niezbędnych do udzielenia odpowiedzi na wszystkie pytania ewaluacyjne określone w SOPZ oraz ewentualne dodatkowe pytania badawcze, zaproponowane przez Wykonawcę.
2. W badaniu musi zostać wykorzystana **analiza danych zastanych** (desk research), w tym na podstawie **danych administracyjnych** ogólnodostępnych oraz będących w posiadaniu Zamawiającego wraz z odniesieniem do jej wyników w treści raportu (przypisy do właściwych materiałów źródłowych).
3. W badaniu muszą zostać zastosowane **jakościowe i ilościowe techniki** gromadzenia danych.
4. Wykonawca jest zobowiązany dopasować wszystkie zaproponowane techniki gromadzenia i analizy danych do pytań badawczych wskazanych w niniejszym SOPZ. Odpowiedź na każde pytanie musi zostać przygotowana w oparciu o **co najmniej dwa różne źródła danych z wykorzystaniem co najmniej dwóch różnych technik badawczych**, zgodnie z zasadą triangulacji danych i technik.

5. Wykonawca jest zobowiązany udzielić odpowiedzi na wszystkie postawione w SOPZ pytania badawcze przez pryzmat wskazanych w SOPZ kryteriów ewaluacyjnych.
6. Zaproponowana przez Wykonawcę metodologia badania musi zapewnić osiągnięcie wszystkich postawionych przed badaniem celów – zarówno celu głównego, jak również celów szczegółowych. Musi uwzględnić też wszystkie wymagania postawione w niniejszym SOPZ.
7. Wszystkie prowadzone analizy ilościowe (np. w formie tabel lub wykresów) przedstawione w raportach będących efektem realizacji niniejszego badania, muszą zawierać informację w zakresie występowania istotności statystycznej bądź jej braku (w przypadku badania na reprezentatywnej próbie losowej).
8. Przed oddaniem ostatecznej wersji raportu końcowego, wymagane jest skonsultowanie przez Wykonawcę propozycji strategii inwestycyjnej (np. w formie spotkania lub warsztatów). Wykonawca zorganizuje spotkanie ze wszystkimi głównymi interesariuszami badania. Podczas spotkania zostaną zaprezentowane i poddane dyskusji główne wyniki oraz propozycja rekomendacji wypracowanych w ramach badania. Wyniki dyskusji poprowadzonej na spotkaniu znajdą swoje odzwierciedlenie w zapisach raportu końcowego z badania, w tym w szczególności w treści oraz sposobie wdrożenia rekomendacji.

Przedstawione powyżej pytania badawcze muszą być uwzględnione przez Wykonawcę na etapie tworzenia oferty na realizację przedmiotowego badania ewaluacyjnego. Koncepcja realizacji niniejszego badania oraz zaproponowany w ofercie Wykonawcy sposób prowadzenia oceny będzie stanowił jedno z kryteriów wyboru najkorzystniejszej oferty. Wszystkie pytania badawcze powinny zostać przedstawione w ofercie na realizację niniejszego badania, zgodnie z wzorem przedstawionym poniżej w tabeli nr 1.

Tabela nr 1

Matryca pytań badawczych

Blok tematyczny	Cel szczegółowy	Pytanie ewaluacyjne	Źródło danych

8. Dostępne źródła danych

Wykonawca jest zobowiązany do zapoznania się co najmniej z poniżej zamieszczonymi dokumentami i bazami danych oraz do wykorzystania ich w celu pozyskania danych i informacji kluczowych do udzielenia odpowiedzi na postawione w niniejszym SOPZ pytania badawcze:

1. Projekt rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego objętych zakresem wspólnych ram strategicznych oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności (Common Provisions Regulation).
2. Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój na lata 2014-2020.
3. Szczegółowy Opis Priorytetów Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój wydany przez Ministra Inwestycji i Rozwoju.
4. Regionalne Programy Operacyjce na lata 2014-2020.
5. Szczegółowe Opisy Priorytetów Regionalnych Programów Operacyjnych i regulaminy naborów, w których przyjęto wsparcie dla tworzenia działalności gospodarczej na własny rachunek.
6. Ewaluacja mid-term postępu rzeczowego i finansowego Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020 (PO WER) oraz wyliczenie wartości wskaźnika rezultatu długoterminowego, Ministerstwo Inwestycji i Rozwoju, 2019.
7. Ustalenie wartości wybranych wskaźników ekonomicznych dla beneficjentów Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki i dla dobranych grup kontrolnych, GUS 2017.

8. Metaanaliza wyników badań ewaluacyjnych dotyczących oceny wsparcia z EFS.
9. Ewaluacja systemu realizacji instrumentów finansowych w ramach PO IR.
10. Badanie efektów wsparcia zrealizowanego na rzecz osób młodych w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój.
11. Raport z badania Programu „Pierwszy biznes – wsparcie w starcie", BGK.
12. Raporty i analizy publicznych służb zatrudnienia na temat wsparcia osób zakładających działalność gospodarczą.
13. Wytyczne w zakresie realizacji przedsięwzięć z udziałem środków Europejskiego Funduszu Społecznego w obszarze rynku pracy na lata 2014-2020.
14. Wytyczne w zakresie realizacji przedsięwzięć z udziałem środków Europejskiego Funduszu Społecznego w obszarze przystosowania przedsiębiorców i pracowników do zmian na lata 2014-2020.

Źródła danych:

1. Baza danych SL, zakres niezbędnych danych zostanie przekazany wykonawcy po wcześniejszym uzgodnieniu z zamawiającym. Pełen zakres danych dostępny w dokumencie pn. „Centralny system teleinformatyczny SL2014 - Podręcznik Beneficjenta" dostępny na stronie https://www.funduszeeuropejskie.gov.pl/strony/o-funduszach/dokumenty/podrecznik-beneficjenta-sl2014-power/

9. Warunki współpracy z Wykonawcą

1. Przed rozpoczęciem badania ewaluacyjnego odbędzie się spotkanie organizacyjne Wykonawcy z Zamawiającym.
2. Wykonawca przedstawi Zamawiającemu harmonogram prac nad badaniem.
3. W trakcie realizacji badania ewaluacyjnego od Wykonawcy wymaga się:
   a) zapewnienia uczestnikom badań anonimowości w celu uzyskania jak najbardziej wiarygodnych danych;
   b) sprawnej i terminowej realizacji badania ewaluacyjnego, w tym uwzględniania w trakcie jego realizacji sugestii zgłaszanych przez Zamawiającego, wprowadzania koniecznych korekt i poprawek;
   c) wyznaczenia osoby do kontaktów roboczych z Zamawiającym;
   d) pozostawania w stałym kontakcie z Zamawiającym (spotkania kierownika zespołu badawczego z przedstawicielami Zamawiającego odpowiednio do

potrzeb, okresowe informacje nt. postępu w realizacji badania ewaluacyjnego przekazywane pocztą elektroniczną);

e) bezzwłocznego przedstawiania na żądanie Zamawiającego elektronicznego raportu z postępu w realizacji badania ewaluacyjnego;

f) bezzwłocznego informowania o pojawiających się problemach, zagrożeniach lub opóźnieniach w realizacji w stosunku do harmonogramu, a także innych zagadnieniach istotnych dla realizacji badania ewaluacyjnego;

g) konsultowania z Zamawiającym decyzji związanych z realizacją badania ewaluacyjnego, podejmowanych w wyniku ewentualnego pojawienia się trudności w trakcie jego realizacji;

h) przekazania Zamawiającemu pełnej dokumentacji opracowanej w trakcie realizacji badania ewaluacyjnego: wzorów narzędzi badawczych, ostatecznej wersji raportu metodologicznego i raportu końcowego wraz ze wszystkimi załącznikami oraz bazami danych zawierającymi odpersonalizowane dane dotyczące wszystkich zastosowanych w badaniu metod pozyskiwania danych;

i) oznaczenia wszystkich materiałów przygotowanych w trakcie badania zgodnie z zasadami wizualizacji PO WER[3] oraz opatrzenia informacją o współfinansowaniu badania ze środków UE poprzez stosowanie zapisu: „*Badanie ewaluacyjne współfinansowane przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego”*;

4. Od Wykonawcy oczekuje się zagwarantowania dyspozycyjności i dostępności w pracach badawczych wszystkich ekspertów, którzy wejdą w skład zespołu badawczego.

10. Wymagane produkty badania

1. W wyniku realizacji badania ewaluacyjnego muszą zostać przygotowane następujące produkty:
   - raport metodologiczny,
   - raport końcowy,

[3] https://www.power.gov.pl/strony/o-programie/promocja/zasady-promocji-i-oznakowania-projektow-w-programie/zasady-promocji-i-oznakowania-projektow-w-programie-umowy-podpisane-od-1-stycznia-2018-roku/

- prezentacja multimedialna broszura informacyjna w języku polskim i angielskim
- bazy danych nieprzetworzonych - w formacie umożliwiającym ich późniejsze samodzielne wykorzystanie przez Zamawiającego.

2. Prezentacja multimedialna powinna zawierać streszczenie wyników wraz z rekomendacjami. Docelowo prezentacja będzie przedstawiona na spotkaniach z szerokim gronem odbiorców, dlatego zakres prezentacji powinien być możliwie przekrojowy. Prezentacja powinna zawierać nie więcej niż 20 plansz/stron.
3. Na podstawie raportu Wykonawca przygotuje broszurę informacyjną w języku polskim i angielskim (najważniejsze wyniki i ustalenia; przedstawione za pomocą infografik, napisane językiem zrozumiałym dla szerokiego grona odbiorców).
4. Raport metodologiczny zawierać będzie pogłębienie wstępnie przeprowadzonej w ofercie analizy desk research, opracowanie metodologii badawczej, która zostanie zastosowana w ramach badania ewaluacyjnego oraz projekty poszczególnych narzędzi badawczych i harmonogram realizacji badania ewaluacyjnego w rozbiciu na działania zaplanowane w każdym etapie, przedziały czasowe przeznaczone na konkretny etap badania.
5. Treść raportu końcowego nie powinna zawierać więcej niż 90 stron w formacie A4 (z wyłączeniem aneksów), przyjmując średnio 1800 znaków ze spacjami na stronę.
6. Raport końcowy musi składać się z następujących elementów:
    - Interaktywnego spisu treści, zaś tytuły i śródtytuły mają stanowić gotowe nagłówki przewidziane w edytorze tekstu, w celu łatwiejszej nawigacji treści dla osób z niepełnosprawnością, korzystających z czytnika dokumentów elektronicznych;
    - streszczenia w języku polskim i angielskim (najważniejsze wyniki i ustalenia; objętość nie więcej niż 2 strony w formacie A4 na każdą wersję językową);
    - wprowadzenia (opisu przedmiotu, celu i założeń badania ewaluacyjnego w danym etapie badania);
    - opisu zastosowanych technik gromadzenia i analizy danych;
    - opisu wyników badania (wraz z ich analizą i interpretacją), w tym wyraźnego przedstawienia odpowiedzi na wszystkie sformułowane pytania ewaluacyjne dla danego etapu badania;

- spójnych wniosków z badania, z uwzględnieniem specyfiki badanego obszaru i wynikających z nich rekomendacji;
- wykazu skrótów, spisu tabel i rysunków, bibliografii;
- wyjaśnienia terminologii użytej w raporcie (słowniczek);
- ewentualnych aneksów przedstawiających zestawienia analizowanych danych, wykresów i map (przedstawiających w formie graficznej wyniki najważniejszych analiz), treści zastosowanych narzędzi badawczych.

7. Robocze i ostateczne wersje wszystkich raportów zostaną przekazane Zamawiającemu w formie elektronicznej, w formacie uzgodnionym z Zamawiającym. Wykonawca badania jest zobowiązany do przeprowadzenia profesjonalnej korekty językowej oraz dokonania składu i łamania treści raportu końcowego, zgodnie z wzorem, który zostanie przekazany Wykonawcy po podpisaniu umowy. Ponadto Wykonawca jest zobowiązany do zachowania:
   a. logiki wywodu i kolejności formułowanych tez, spójności poszczególnych wątków, poprawności gramatycznej, stylistycznej, ortograficznej, interpunkcyjnej;
   b. poprawności dokumentowania tez (umożliwiającej weryfikację danych, twierdzeń, cytatów lub przestudiowanie tekstów źródłowych).”

   Zamawiający zastrzega sobie możliwość kilkukrotnego zgłaszania uwag do wszystkich raportów stanowiących część niniejszego badania – do czasu ich odbioru.
8. Wnioski i rekomendacje z badania ewaluacyjnego muszą zostać zawarte w tabeli rekomendacji, zamieszczonej w raporcie końcowym. Rekomendacje muszą stanowić opis pożądanego stanu i muszą wynikać z uzyskanych wniosków.
9. W ramach zamówienia, Wykonawca zapewni również zdjęcie lub grafikę, która zostanie umieszczona na okładce raportu końcowego, do której prawa autorskie zostaną przekazane Zamawiającemu. Grafika/zdjęcie powinno nawiązywać do tematyki badania. Propozycja koncepcji grafiki/zdjęcia będzie wymagała akceptacji Zamawiającego.
10. Po zakończeniu realizacji Zadania Wykonawca badania:
    a) przekaże oświadczenie stanowiące załącznik nr 5 do Umowy, że wykonane w ramach umowy utwory są dziełem/utworem autorskim, nie powielają w całości lub części treści już istniejących, podlegających

ochronie prawno-autorskiej, a przeniesione na mocy ww. umowy autorskie prawa majątkowe nie są ograniczone jakimikolwiek prawami osób trzecich,

b) przekaże Zamawiającemu oświadczenia pracowników będących autorami lub współautorami przekazanych w ramach umowy wyników prac (utworów), potwierdzające prawa Wykonawcy w związku z brzmieniem art. 12 ust. 1 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz. U. z 2016 r., poz. 666).

11. Wszystkie produkty powstałe w wyniku realizacji zadania powinny zostać przygotowane w oparciu o standardy dostępności stanowiące załącznik nr 2 do Wytycznych w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz zasady równości szans kobiet i mężczyzn w ramach funduszy unijnych na lata 2014-2020, a także Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 12 kwietnia 2012 r. w sprawie Krajowych Ram Interoperacyjności, minimalnych wymagań dla rejestrów publicznych i wymiany informacji w postaci elektronicznej oraz minimalnych wymagań dla systemów teleinformatycznych (§19 oraz Załącznik nr 4 do Rozporządzenia).

Zamawiający informuje, że raport końcowy z badania ewaluacyjnego oraz współpraca z Wykonawcą, zostaną poddane ocenie z wykorzystaniem Karty Oceny Procesu i Wyników Badania Ewaluacyjnego, której wzór został zamieszczony w Załączniku 1. do Zintegrowanego Systemu Zarządzania Wnioskami i Rekomendacjami.

11. Harmonogram prac badawczych

1. Zamówienie zostanie zrealizowane w ciągu 120 dni kalendarzowych licząc od dnia następnego po zawarciu umowy w następujących etapach:
   i. Wykonawca przekaże Zamawiającemu raport metodologiczny nie później niż 20 dni kalendarzowych od dnia zawarcia umowy,
   ii. Wykonawca przekaże Zamawiającemu raport końcowy nie później niż 110 dni kalendarzowych od dnia zawarcia umowy,
   iii. Wykonawca przekaże Zamawiającemu prezentację multimedialną oraz broszury informacyjne w języku polskim i angielskim nie później niż 120 dni kalendarzowych od dnia zawarcia umowy,
2. Wynikiem realizacji umowy będzie opracowanie raportu końcowego i przekazanie prezentacji multimedialnej oraz broszury, a terminem

zakończenia realizacji badania ewaluacyjnego – dzień podpisania protokołu odbioru przez wykonawcę i zamawiającego,

3. Terminy określone powyżej dotyczą przedstawienia ostatecznych wersji raportów, broszury i prezentacji. Wykonawca zobowiązany jest przedstawić roboczą wersję raportu:
    a. metodologicznego najpóźniej 5 dni roboczych przed terminem, o którym mowa w pkt 1 litera i;
    b. końcowego najpóźniej 14 dni roboczych przed terminem, o którym mowa w pkt 1 litera ii;
    c. prezentacji multimedialnej oraz broszury informacyjnej najpóźniej w terminie 10 dni roboczych po terminie, o którym mowa w pkt 1 litera iii.
4. Zamawiający zobowiązuje Wykonawcę do zaprezentowania wyników badania ewaluacyjnego na maksymalnie trzech spotkaniach – w terminie do końca 2021 r., których miejsca i daty określi Zamawiający.